

CƠ CHẾ TRAO TRUYỀN THẨM MỸ TRONG LỄ GIỖ TỔ NGHỀ SƠN MÀI TƯƠNG BÌNH HIỆP (BÌNH DƯƠNG)

Trần Thanh Hiếu¹

Tóm tắt: Lễ giỗ Tổ nghề sơn mài Tương Bình Hiệp (Bình Dương) là không gian văn hoá nghề nghiệp đặc thù, nơi các giá trị và cảm quan thẩm mỹ của cộng đồng nghề được hình thành, duy trì và trao truyền qua nghi lễ. Trên cơ sở điền dã dân tộc học, kết hợp quan sát tham dự, phỏng vấn sâu và phân tích liên ngành, bài viết tập trung làm rõ cơ chế trao truyền giá trị thẩm mỹ trong lễ giỗ Tổ nghề.

Kết quả nghiên cứu cho thấy cơ chế này vận hành như một hệ thống đa tầng, bao gồm thực hành tín ngưỡng, quan hệ cộng đồng nghề, hệ thống biểu tượng và trải nghiệm nghi lễ. Sự tương tác giữa các yếu tố đó tạo nên quá trình chuyển giao tương đối bền vững các chuẩn mực, cảm quan và giá trị thẩm mỹ của nghề sơn mài qua nhiều thế hệ nghệ nhân.

Trong bối cảnh đương đại, cơ chế trao truyền thẩm mỹ này có xu hướng mở rộng không gian thực hành, đồng thời đa dạng hoá phương thức biểu đạt dưới tác động của công nghệ số và biến đổi văn hoá - xã hội.

Từ khoá: sơn mài Tương Bình Hiệp, giỗ Tổ nghề, trao truyền thẩm mỹ, cơ chế trao truyền, nghi lễ.

1. MỞ ĐẦU

Nghệ thuật truyền thống đặc sắc của sơn mài Việt Nam gắn liền với lịch sử phát triển của làng nghề thủ công, trong đó có sơn mài Tương Bình Hiệp (Bình Dương) hình thành hơn 300 năm [2]. Nơi kết tinh tri thức kỹ thuật và kinh nghiệm thẩm mỹ của các thế hệ nghệ nhân, được Bộ Văn hoá, Thể thao và Du lịch công nhận di sản văn hoá phi vật thể quốc gia vào ngày 06 tháng 04 năm 2016 [1].

Gắn với quá trình phát triển nghề, vai trò lễ giỗ Tổ sơn mài không chỉ là hình thức tín ngưỡng nghề nghiệp, mà còn là không gian văn hóa cộng đồng, nơi gặp gỡ, giao lưu và tương tác giữa nghệ nhân, thợ nghề, người học nghề và cộng đồng làng nghề, nhằm truyền dạy trực tiếp tri thức nghề và ý thức tôn kính Tổ nghề được trao truyền qua nghi lễ, quan sát, đối thoại, kể chuyện nghề và sinh hoạt cộng đồng như một cơ chế. “Cơ chế trao truyền thẩm mỹ” được hiểu là hệ thống các yếu tố tham gia vào quá trình chuyển giao, tiếp nhận và tái tạo giá trị thẩm mỹ nghề, gồm: chủ thể trao truyền là nghệ nhân, thợ nghề và cộng đồng nghề; đối tượng tiếp nhận là thợ trẻ, những người học nghề và tham gia lễ; nội dung trao truyền tri thức kỹ thuật, kinh nghiệm thẩm mỹ, chuẩn mực đánh giá cái đẹp và đạo lý nghề nghiệp; phương thức trao truyền thông qua nghi lễ, quan sát, thực

¹ Khoa Mỹ thuật công nghiệp, Trường Đại học Tôn Đức Thắng, số 19, Đường Nguyễn Hữu Thọ, Phường Tân Hưng, TP. Hồ Chí Minh, email: tranthanhhieut@tdtu.edu.vn

hành, giao tiếp nghề nghiệp và ký ức cộng đồng; bối cảnh không gian trao truyền là Lễ giỗ Tổ nghề sơn mài trong không gian đình nghề, nơi các yếu tố văn hóa, tín ngưỡng và nghệ thuật được kết nối thành một chỉnh thể. Khái niệm này là cơ sở để phân tích vai trò của Lễ giỗ Tổ nghề sơn mài Tương Bình Hiệp như một không gian văn hóa - nghi lễ, nơi các giá trị thẩm mỹ nghề được duy trì, thực hành và chuyển giao qua các thế hệ, trở thành môi trường văn hoá đặc thù để tái hiện, củng cố và trao truyền cảm quan thẩm mỹ của cộng đồng nghề.

Trong bối cảnh đương đại, làng nghề thủ công truyền thống đang đối mặt với nhiều thách thức, bởi tác động của đô thị hoá, kinh tế thị trường, biến đổi nhu cầu thẩm mỹ và sự phát triển công nghệ số. Sơn mài Tương Bình Hiệp từ góc nhìn cơ chế trao truyền thẩm mỹ có ý nghĩa nhận diện rõ các phương thức duy trì và cấu trúc vận hành quá trình trao truyền thẩm mỹ trong không gian giỗ Tổ nghề. Góp phần xem xét sự biến đổi của cơ chế này trong hoàn cảnh thay đổi, đề xuất định hướng bảo tồn và phát huy giá trị thẩm mỹ nghề sơn mài trong điều kiện mới.

Phương pháp nghiên cứu

Bằng phương pháp nghiên cứu định tính và cách tiếp cận liên ngành, bài viết thực hiện theo hướng nghiên cứu trường hợp đối với nghề sơn mài Tương Bình Hiệp, tại phường Tương Bình Hiệp, thành phố Thủ Dầu Một, tỉnh Bình Dương (nay là phường Chánh Hiệp, thành phố Hồ Chí Minh). Tư liệu nghiên cứu được thu thập thông qua điền dã dân tộc học, kết hợp quan sát tham dự trong thời gian từ ngày 02 tháng 01 năm 2026 đến ngày 09 tháng 02 năm 2026 tại không gian diễn ra lễ giỗ Tổ nghề sơn mài và môi trường sinh hoạt nghề ở địa phương. nhằm quan sát các hoạt động nghi lễ, thực hành nghề và tương tác giữa các chủ thể trong cộng đồng nghề. Qua đó, ghi nhận những biểu hiện cụ thể của quá trình trao truyền tri thức, kỹ thuật và cảm quan thẩm mỹ trong bối cảnh nghi lễ.

Bên cạnh đó, phương pháp phỏng vấn sâu được thực hiện với hơn 10 người, gồm nghệ nhân ưu tú, thợ làm nghề và đại diện các hộ sản xuất tiêu biểu. Đối tượng phỏng vấn được lựa chọn theo mẫu mục đích, căn cứ vào thâm niên nghề, vai trò trong nghi lễ và khả năng cung cấp thông tin chuyên sâu về quá trình truyền dạy nghề. Trên cơ sở đó, bài viết thu thập các tư liệu liên quan đến vai trò của nghệ nhân trong việc trao truyền tri thức nghề, kỹ thuật chế tác và các giá trị thẩm mỹ trong cộng đồng nghề sơn mài Tương Bình Hiệp.

Trên nền tảng nguồn tư liệu điền dã, bài viết vận dụng phương pháp phân tích mỹ thuật học và văn hoá học để lý giải ý nghĩa của hệ thống biểu tượng, hình thức tạo hình và giá trị thẩm mỹ biểu hiện trong nghi lễ. Đồng thời, phương pháp tổng hợp và so sánh được sử dụng nhằm đối chiếu giữa hình thức trao truyền nghề theo lối truyền thống với những biến đổi và thách thức của quá trình trao truyền trong xã hội đương đại. Qua đó, bài viết góp phần làm rõ cấu trúc và cơ chế vận hành của quá trình trao truyền thẩm mỹ trong ngày giỗ Tổ nghề sơn mài Tương Bình Hiệp.

2. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Lễ giỗ Tổ nghề sơn mài là không gian văn hoá, nghệ thuật

Nghề sơn mài Tương Bình Hiệp (Bình Dương) hình thành khoảng đầu thế kỷ XVIII và duy trì hoạt động cho đến ngày nay, trở thành trung tâm sơn mài tiêu biểu ở Nam Bộ. Trong đời sống văn hoá, lễ giỗ Tổ sơn mài giữ vai trò quan trọng, gắn liền với truyền thống tín ngưỡng thờ Tổ nghề và tri ân những người khai sáng và truyền dạy nghề. Nghi lễ tổ chức tại các đình cổ trong làng như Đình Tương Bình Hiệp, Đình Tương Hiệp, đặc biệt Đình Tân An được xếp hạng di tích quốc gia năm 2014 (Hình 2). Tại không gian các đình, nhiều sản phẩm sơn mài truyền thống với kỹ thuật sơn quang then, khảm xà cừ, sơn son thếp vàng, được gìn giữ tại các đình, phản ánh đặc trưng văn hoá - nghệ thuật nơi đây.

Lễ giỗ Tổ được tổ chức hai lần trong năm, là ngày 13 tháng 6 âm lịch (giỗ Tổ phụ) và ngày 20 tháng 12 âm lịch (giỗ Tổ chính) [1]. Lễ chính có sự tham gia của nghệ nhân, thợ nghề, chính quyền và người dân làm nghề tại địa phương, tạo nên không gian nghi lễ mang tính xã hội, gắn kết cộng đồng rõ rệt. Cấu trúc nghi lễ bao gồm trình tự thực hành, thành phần tham gia, hệ thống biểu tượng - vật phẩm, không gian và thời gian tổ chức, tạo thành một chỉnh thể nghi lễ có tính quy phạm và duy trì ổn định qua nhiều thế hệ. Không gian nghi lễ được tổ chức theo nguyên tắc sắp đặt mang tính biểu tượng, với bàn thờ Tổ đặt ở vị trí trung tâm, các vật phẩm cúng lễ được bố trí xung quanh cùng với trưng bày sản phẩm sơn mài tiêu biểu của nghệ nhân, thể hiện rõ mối quan hệ hài hoà của cộng đồng nghề nghiệp trong không gian thiêng thờ Tổ.

Chính cấu trúc nghi lễ tại đình nghề tạo điều kiện cho trao truyền thẩm mỹ nghề sơn mài, khi các giá trị thẩm mỹ được gắn với đạo lý nghề nghiệp, sự tôn kính Tổ nghề và ý thức gìn giữ truyền thống. Sản phẩm sơn mài được trưng bày trong lễ trở thành đối tượng để cộng đồng nghề quan sát, đối chiếu, bình phẩm và nhận diện những chuẩn mực thẩm mỹ đã được thừa nhận. Qua đó, các yếu tố chất liệu, màu sắc, độ bóng, chiều sâu của lớp sơn, kỹ thuật khảm, thếp vàng, bố cục và tạo hình được chuyển tải trong một môi trường trực quan, giàu tính biểu tượng.

Trong không gian lễ, sự gặp gỡ giữa các nghệ nhân, thợ nghề và người học nghề, tạo điều kiện cho quá trình trao truyền diễn ra qua quan sát, tham dự và tương tác trực tiếp. Những nhận xét, trao đổi kinh nghiệm xử lý chất liệu, kỹ thuật hoàn thiện bề mặt hay cách đánh giá vẻ đẹp của tác phẩm sơn mài góp phần hình thành kinh nghiệm thẩm mỹ cho người tham dự. Như vậy, thẩm mỹ sơn mài được truyền lại thông qua thực hành văn hóa, sự lặp lại của nghi lễ, ký ức cộng đồng và quá trình tiếp xúc trực tiếp với sản phẩm, con người và không gian nghề.

Hiện nay, trong Đề án bảo tồn và phát triển làng nghề sơn mài Tương Bình Hiệp (Hình 6), nhà thờ Tổ nghề được xác định là một thành tố không thể thiếu. Điều này cho thấy không gian thờ Tổ không chỉ có ý nghĩa tín ngưỡng, mà còn giữ vai trò như một thiết chế văn hoá - nghệ thuật của cộng đồng nghề. Khảo sát thực tế cho thấy, Lễ giỗ Tổ là nơi

diễn ra hoạt động giao lưu nghề nghiệp, tái khẳng định các chuẩn mực thẩm mỹ của sơn mài truyền thống. Vì vậy, có thể xem Lễ giỗ Tổ nghề sơn mài Tương Bình Hiệp là một không gian thực hành thẩm mỹ đặc thù, nơi các giá trị văn hoá, kỹ thuật và cảm quan nghệ thuật của nghề được biểu đạt, kiểm chứng và trao truyền qua nghi lễ. Đây là cơ sở quan trọng để bảo tồn, duy trì và phát huy giá trị sơn mài Tương Bình Hiệp trong bối cảnh xã hội đương đại

2.2. Giá trị thẩm mỹ biểu hiện trong nghi lễ giỗ Tổ nghề

Nghiên cứu mỹ thuật học và văn hoá học cho thấy giá trị thẩm mỹ được hiểu là sự thống nhất giữa cảm nhận, đánh giá và sáng tạo cái đẹp trong quá trình lao động và sinh hoạt văn hoá của con người. Giá trị thẩm mỹ sơn mài được hình thành từ quá trình thực hành nghề và trải nghiệm cảm quan của người thợ. Không chỉ thao tác kỹ thuật mà còn cảm nhận thẩm mỹ thông qua thị giác, xúc giác và kinh nghiệm nghề nghiệp được tích lũy trong quá trình lao động sáng tạo [5]. Đem lại cho sơn mài truyền thống có màu sắc trầm lắng, chiều sâu của chất sơn (sơn Phú Thọ, sơn quang then) trong quá trình mài, phủ và đánh bóng nhiều lớp. Qua thời gian, việc xử lý chất liệu, màu sắc và bề mặt sản phẩm, đã tích tụ nhiều giá trị thẩm mỹ chuẩn mực, điển hình như những sản phẩm được trưng bày trong ngày giỗ Tổ.

Trong không gian nghi lễ, giá trị thẩm mỹ còn biểu hiện qua cách sắp xếp, bố cục. Bàn thờ Tổ nằm ở vị trí trung tâm, cách bài trí vật phẩm ở các gian hai bên theo cấu trúc nhà ba gian, phối hợp màu sắc của sơn son, dát vàng, thép bạc, cẩn vỏ trứng kết hợp với ánh sáng, tạo ra một môi trường nghi lễ hài hòa tổng thể, đầy tính biểu tượng. Hình tượng Tổ nghề, đồ lễ và các vật phẩm trang trí trong nghi lễ là hệ thống biểu tượng có ý nghĩa tín ngưỡng, chứa đựng giá trị thẩm mỹ của sơn mài, thể hiện quan niệm thẩm mỹ truyền thống của cộng đồng nghề. (*Nguyễn Nghĩa Phương 2017, tr. 15–30*). Bên cạnh đó, trang phục và các hành vi trình tự trong lễ giỗ Tổ, biểu hiện tính thẩm mỹ qua nghi thức thực hành nghi lễ, mang lại trải nghiệm trực tiếp cho cộng đồng tham gia, góp phần hình thành và củng cố cảm quan thẩm mỹ trong cộng đồng nghề. Có thể thấy, giá trị thẩm mỹ nghề sơn mài không chỉ tồn tại trong sản phẩm mà còn thể hiện trong không gian, biểu tượng và thực hành nghi lễ, là cơ sở để các giá trị thẩm mỹ được duy trì và trao truyền trong cộng đồng nghề thông qua nghi lễ giỗ Tổ.

Những biểu hiện thẩm mỹ trong sản phẩm, không gian, biểu tượng, trang phục và hành vi nghi lễ cho thấy đặc trưng nghệ thuật của nghề sơn mài, là phương tiện để các chuẩn mực thẩm mỹ được nhận diện và trao truyền. Trong không gian giỗ Tổ, thế hệ sau tiếp nhận các giá trị ấy qua quan sát, tham dự, tiếp xúc với sản phẩm và tương tác với nghệ nhân, thợ nghề, để giá trị thẩm mỹ chuyển hoá thành kinh nghiệm cảm nhận, tri thức nghề và ý thức giữ gìn truyền thống ở người tham dự, làm cơ sở phân tích cơ chế trao truyền thẩm mỹ trong nghi lễ giỗ Tổ nghề sơn mài Tương Bình Hiệp.

2.3. Cơ chế trao truyền thẩm mỹ trong ngày giỗ Tổ nghề

Từ khung phân tích, cơ chế trao truyền thẩm mỹ trong Lễ giỗ Tổ nghề sơn mài Tương Bình Hiệp vận hành như một chỉnh thể, có quan hệ tương tác giữa chủ thể, đối tượng tiếp nhận, nội dung, phương thức và bối cảnh không gian trao truyền, gắn kết nhiều tầng trong môi trường nghi lễ (Nguyễn Tri Phương, 2019, tr. 38–52). Các nội dung sẽ được chuyển giao bằng hai nhóm phương thức: trực tiếp, thông qua quan sát, thực hành, trao đổi và hướng dẫn nghề; gián tiếp, thông qua nghi lễ, biểu tượng, ký ức cộng đồng và sự lặp lại của không gian thờ Tổ.

Không gian lễ giỗ Tổ nghề như một môi trường trao truyền thẩm mỹ

Nghi lễ giỗ Tổ sơn mài được tổ chức tại các đình trong làng và nhà thờ Tổ của hộ gia đình làm nghề, trở thành không gian thiêng gắn kết cộng đồng. Khác với không gian sản xuất sản phẩm ở mục đích, tổ chức và ý nghĩa thẩm mỹ, chủ yếu hoạt động kỹ thuật, sáng tạo và có giá trị kinh tế, còn không gian nghi lễ hướng đến việc tưởng nhớ Tổ nghề, tri ân tiên nhân và củng cố đạo đức nghề nghiệp. Sự khác biệt này làm cho không gian nghi lễ trở thành môi trường đặc biệt, nơi các giá trị thẩm mỹ được thể hiện và trao truyền trong cộng đồng nghề.

Qua tham dự, quan sát cách bài trí, sắp xếp lễ vật và trưng bày sản phẩm trong không gian nghi lễ, nghệ nhân trẻ được tiếp cận với các chuẩn mực nghề truyền thống, là môi trường cảm thụ thẩm mỹ và học tập nghề. Quá trình này diễn ra thông qua trải nghiệm trực tiếp, góp phần tạo nên nhận thức thẩm mỹ và ý thức nghề cho thợ trẻ.

Mục đích:	
<i>Không gian tín ngưỡng (lễ giỗ Tổ):</i>	<i>Không gian sản xuất (hộ làm nghề):</i>
Hướng đến việc tưởng nhớ Tổ nghề (Tri ân và cầu phúc)	Hướng đến việc tạo ra sản phẩm (có giá trị kinh tế)
Mang tính tâm linh	Mang tính kỹ thuật lao động
Ý nghĩa văn hoá và đạo đức làm nghề	Hiệu quả và quy trình làm nghề
Tổ chức:	
Diễn ra tại đình nghề, nhà thờ Tổ, bàn thờ Tổ	Diễn ra tại xưởng sản xuất sơn mài
Không gian bài trí trang trọng, mang tính biểu tượng (bàn thờ, lễ vật, hương án)	Không gian tổ chức theo công đoạn kỹ thuật (mài sơn, vẽ, đánh bóng)
Có nghi lễ, quy tắc, trình tự cúng tế	Có quy trình sản xuất và thao tác nghề
Thẩm mỹ:	
Mang tính biểu tượng và tinh thần	Gắn với kỹ thuật và tay nghề
Cái đẹp thể hiện qua nghi lễ, lễ vật, sự trang nghiêm	Cái đẹp thể hiện qua sản phẩm sơn mài

Bảng 1. So sánh không gian tín ngưỡng và không gian sản xuất

Chủ thể trao truyền thẩm mỹ trong cộng đồng nghề

Trong làng nghề, chủ thể trao truyền thẩm mỹ bao gồm nghệ nhân, người cao niên và cộng đồng thợ. Nghệ nhân giữ vai trò trung tâm, nắm giữ tri thức, kỹ thuật chế tác và chuẩn mực thẩm mỹ. Họ là những người trực tiếp truyền dạy kỹ thuật, kinh nghiệm và quan niệm thẩm mỹ cho thế hệ trẻ. Mỗi quan hệ thầy – trò, gia đình và cộng đồng được hình thành, làm nền tảng cho tiến trình trao truyền. Thế hệ trẻ học nghề trực tiếp với nghệ nhân, quan sát thực hành và tích lũy kinh nghiệm, tiếp thu giá trị thẩm mỹ, đạo đức nghề nghiệp và thái độ đối với nghề, thông qua truyền dạy của người thầy. Quá trình này phù hợp với hình thức trao truyền tri thức ẩn, bằng kinh nghiệm, thực hành và quan sát hơn là lý thuyết (Polanyi, 1966).

Dẫn liệu thực địa cho thấy, trong không gian nghi lễ, các nghệ nhân cao niên nhiều uy tín và cộng đồng nghề đóng vai trò chủ thể quan trọng trong ngày giỗ Tổ nghề sơn mài Tương Bình Hiệp. Nghệ nhân Trần Văn Khiêm nhiều kinh nghiệm trong kỹ thuật làm sơn; Nghệ nhân Trần Văn Lắm là hộ gia đình làm nghề “cha truyền con nối”, để lại nhà thờ Tổ sơn mài trang nghiêm như một di sản văn hoá; Nghệ nhân ưu tú Lê Bá Linh, chủ doanh nghiệp sơn mài Tư Bốn là người tiếp nối nghề và giữ gìn nhà Tổ cho đến nay. Cùng với nghệ nhân Trương Quan Tịnh lưu giữ nhiều tài liệu và tác phẩm sơn mài truyền thống đặc sắc, trao truyền tri thức cho thợ trẻ. Nghệ nhân trực tiếp tham gia vào quá trình trao truyền qua giao lưu, giới thiệu sản phẩm, bình phẩm kỹ thuật và chia sẻ kinh nghiệm nghề. Qua quan sát tham dự và phỏng vấn sâu, các nghệ nhân được cộng đồng nghề nhìn nhận là chủ thể, có vai trò định hướng chuẩn mực thẩm mỹ, đặc biệt trong đánh giá chất liệu, màu sắc, độ bóng, kỹ thuật khảm, thếp vàng và tạo hình sản phẩm. Những trao đổi diễn ra trong bối cảnh gặp gỡ cộng đồng sau nghi lễ chính, giúp thế hệ thợ trẻ tiếp nhận kinh nghiệm nghề qua lời dạy trực tiếp, quan sát, đối thoại và sự thừa nhận của cộng đồng nghề.

Nội dung thẩm mỹ được trao truyền trong ngày giỗ Tổ nghề

Cơ chế trao truyền trong cộng đồng nghề sơn mài Tương Bình Hiệp, mang nội dung thẩm mỹ chuẩn mực, thể hiện qua sản phẩm, không gian nghi lễ và quan niệm thẩm mỹ nghề. Quy chuẩn thẩm mỹ được thể hiện qua một số tiêu chí cụ thể như độ sâu, độ trong của lớp sơn; sự hài hòa trong phối màu; độ nhẵn bóng nhưng không lòe loẹt của bề mặt; sự cân đối trong bố cục trang trí và độ tinh xảo của các thao tác mài, cách xử lý bề mặt sản phẩm, thếp, khảm, vẽ, phủ bóng. Sản phẩm đạt chuẩn tạo cảm giác trầm ấm, óng ánh, có chiều sâu thị giác, trong đó các gam màu truyền thống như đen, đỏ son, nâu cánh gián, vàng kim, bạc hoặc trắng vỏ trứng được phối hợp theo nguyên tắc tiết chế và hài hòa. Các tiêu chí này không tồn tại như những quy định thành văn, mà được truyền dạy thông qua kinh nghiệm thực hành, sự quan sát, nhận xét và chỉnh sửa trực tiếp của nghệ nhân đối với thợ trẻ. Vì vậy, chuẩn mực thẩm mỹ nghề sơn mài Tương Bình Hiệp là kết quả của kỹ thuật thủ công, vừa là biểu hiện cảm quan thẩm mỹ cộng đồng được duy trì qua nhiều thế hệ, tạo nét đặc trưng riêng của sơn mài truyền thống Tương Bình Hiệp.

Trong không gian nghi lễ, cách bài trí bàn thờ Tổ, sắp xếp lễ vật, hoành phi câu đối và các đồ thờ sơn son thếp vàng, thể hiện quan niệm về bố cục, màu sắc, tính cân đối và sự hài hoà trong thẩm mỹ truyền thống (Nguyễn Nghĩa Phương, 2017, tr.15–30). Ngoài ra, sản phẩm sơn mài tiêu biểu được trưng bày trong ngày giỗ Tổ đóng vai trò như những hình mẫu thẩm mỹ chuẩn mực để thế hệ trẻ học tập và noi theo.

Không chỉ dừng lại ở yếu tố vật thể, nội dung thẩm mỹ còn bao gồm các giá trị tinh thần như quan niệm về cái đẹp, đạo đức nghề nghiệp, lòng tôn kính Tổ nghề và ý thức giữ gìn truyền thống. Qua đó, bản sắc thẩm mỹ sẽ được truyền lại qua nghi lễ, truyền khẩu và sinh hoạt cộng đồng nghề.

Phương thức trao truyền giá trị thẩm mỹ

Giá trị thẩm mỹ nghề sơn mài diễn ra với nhiều hình thức trao truyền khác nhau, được chia thành bốn phương thức chính như sau:

Thứ nhất là trao truyền trực tiếp thông qua quan sát, thực hành và truyền khẩu giữa thầy và trò. Trong quá trình làm nghề, thợ trẻ quan sát nghệ nhân thao tác, học cách xử lý chất liệu, kỹ thuật mài, kỹ thuật khảm và phương pháp hoàn thiện sản phẩm. Họ tiếp nhận kinh nghiệm nghề nghiệp và quy tắc thẩm mỹ qua chỉ dẫn và truyền khẩu của người thầy. Đây là phương thức quan trọng nhất, gắn liền với quá trình lao động nghề nghiệp, giúp người học tiếp thu trực tiếp tri thức nghề.

Thứ hai là trao truyền thông qua hệ thống biểu tượng trong nghi lễ giỗ Tổ. Hình tượng Tổ nghề, bàn thờ Tổ, đồ thờ và sản phẩm sơn mài trưng bày đều mang ý nghĩa biểu tượng, chứa đựng nhiều giá trị thẩm mỹ truyền thống. Phương thức này giúp thế hệ trẻ tiếp cận biểu tượng và đón nhận giá trị thẩm mỹ gián tiếp nhưng bền vững, mang lại giá trị tinh thần cho cộng đồng nghề.

Thứ ba là trao truyền thông qua trải nghiệm tham dự nghi lễ. Trực tiếp quan sát các nghi thức và cảm nhận không khí trang nghiêm giúp người tham dự hình thành cảm xúc thẩm mỹ và ý thức được giá trị truyền thống. Phương thức này mang tính cảm xúc, góp phần hình thành ký ức thẩm mỹ và gắn kết cá nhân với cộng đồng nghề.

Thứ tư là trao truyền thông qua ký ức và niềm tin của cộng đồng nghề. Ký ức về Tổ nghề, về các nghệ nhân đi trước và lịch sử làng nghề được lưu truyền qua nhiều thế hệ. Phương thức này tạo nền tảng tinh thần cho quá trình trao truyền thẩm mỹ. Niềm tin vào Tổ nghề và sự tôn trọng đối với nghề nghiệp, góp phần định hướng cho các giá trị thẩm mỹ được duy trì và phát triển trong cộng đồng.

Hiệu quả của sự tái tạo giá trị thẩm mỹ nghề

Quá trình trao truyền thẩm mỹ trong ngày giỗ Tổ hằng năm, chuyển giao tri thức và kinh nghiệm, góp phần tái tạo và củng cố các giá trị thẩm mỹ trong nhận thức của cộng đồng nghề, từ đó hình thành nên ký ức thẩm mỹ tập thể.

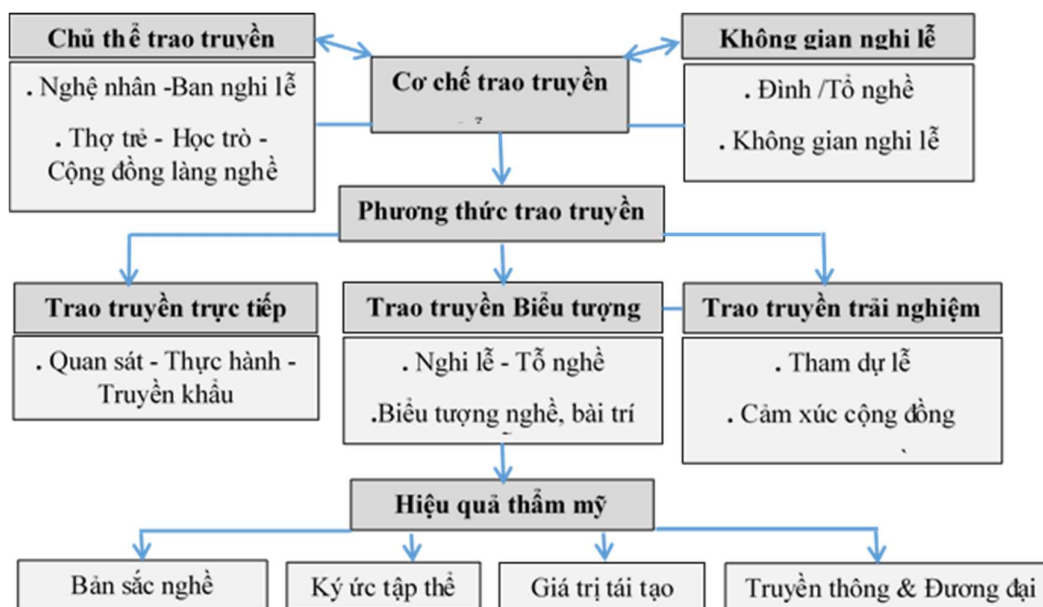
Hiệu quả của quá trình trao truyền thể hiện ở khâu kỹ thuật chế tác, mô típ trang trí và thẩm mỹ chuẩn mực truyền thống, đang được duy trì trong sản phẩm sơn mài hiện nay. Góp phần củng cố bản sắc nghề, duy trì ký ức thẩm mỹ trong nghề nhân và thợ trẻ, tái tạo hệ thống giá trị thẩm mỹ qua mỗi chu kỳ nghi lễ, nhằm bảo tồn và phát triển văn hoá trong cộng đồng làng nghề.

Phân tích cho thấy cơ chế trao truyền thẩm mỹ sơn mài là một hệ thống của nhiều yếu tố hợp thành. Cơ chế này góp phần duy trì, tái tạo và chuyển tiếp các giá trị thẩm mỹ truyền thống sơn mài từ thế hệ này sang thế hệ khác.

Trong chu trình nghi lễ, cơ chế trao truyền bắt đầu từ việc cộng đồng nghề cùng tham dự không gian thờ Tổ, nơi các giá trị nghề nghiệp được đặt trong bối cảnh thiêng và được cộng đồng thừa nhận. Các sản phẩm sơn mài, nghi thức, biểu tượng và hành vi lễ trở thành phương tiện biểu đạt giá trị thẩm mỹ. Quá trình quan sát, tham dự, bình phẩm, trao đổi kinh nghiệm và tiếp xúc trực tiếp với nghề nhân, người học nghề từng bước tiếp nhận các chuẩn mực về chất liệu, màu sắc, kỹ thuật, bố cục, tinh thần tạo hình và đạo lý nghề, hình thành kinh nghiệm thẩm mỹ, ý thức gìn giữ truyền thống và khả năng tái tạo giá trị nghề trong thực hành đương đại.

Sơ đồ cơ chế trao truyền thẩm mỹ không chỉ mô tả các thành tố của quá trình trao truyền, mà còn cho thấy quan hệ vận hành giữa chúng. Không gian nghi lễ giữ vai trò bối cảnh tích hợp; chủ thể trao truyền giữ vai trò dẫn dắt; nội dung trao truyền là hệ giá trị thẩm mỹ – kỹ thuật – đạo lý nghề; phương thức trao truyền là con đường chuyển giao; còn hiệu quả tái tạo giá trị thẩm mỹ là kết quả của quá trình tiếp nhận và thực hành. Các yếu tố này liên kết với nhau theo một chu trình: nghi lễ hóa giá trị nghề, biểu hiện giá trị thẩm mỹ, tiếp nhận qua tham dự và tương tác, sau đó tái tạo trong nhận thức, kỹ năng và thực hành nghề của thế hệ sau.

Như vậy, cơ chế trao truyền thẩm mỹ trong Lễ giỗ Tổ nghề sơn mài Tương Bình Hiệp là một quá trình vận hành có tính chu trình. Từ không gian nghi lễ, các giá trị thẩm mỹ của nghề được biểu hiện qua sản phẩm, biểu tượng và hành vi; được nghề nhân, thợ nghề chuyển giao qua quan sát, thực hành và giao tiếp nghề nghiệp; được người tham dự tiếp nhận, ghi nhớ và tái tạo trong nhận thức cũng như thực hành nghề. Cho thấy Lễ giỗ Tổ nghề không chỉ có chức năng tín ngưỡng – cộng đồng, mà còn là một thiết chế trao truyền thẩm mỹ của làng nghề sơn mài Tương Bình Hiệp.

Bảng 2. Sơ đồ cơ chế trao truyền thẩm mỹ (trong lễ giỗ Tổ nghề sơn mài).

2.4. Sự biến đổi của cơ chế trao truyền thẩm mỹ hiện nay

Biến đổi không gian trao truyền thẩm mỹ

Trong bối cảnh xã hội đương đại, quá trình đô thị hoá, kinh tế thị trường và sự phát triển của công nghệ truyền thông đang tác động mạnh đến cơ chế trao truyền thẩm mỹ của nghề sơn mài truyền thống. Trước đây, quá trình trao truyền chủ yếu diễn ra trong phạm vi gia đình, xưởng nghề và không gian văn hoá làng nghề, thì hiện nay không gian trao truyền được mở rộng và dịch chuyển sang nhiều môi trường mới như các cơ sở đào tạo mỹ thuật, hoạt động triển lãm, truyền thông, thị trường nghệ thuật và môi trường số. Sự mở rộng này cho thấy cơ chế trao truyền thẩm mỹ không còn diễn ra trong phạm vi khép kín của làng nghề mà đang chuyển sang mô hình trao truyền mở, gắn với các hoạt động giáo dục, truyền thông và giao lưu nghệ thuật trong xã hội đương đại.

Bên cạnh đó, với sự hỗ trợ của công nghệ số như hình ảnh, video, tư liệu số và các nền tảng truyền thông, tri thức nghề và các giá trị thẩm mỹ của sơn mài được lưu trữ và phổ biến rộng rãi. Góp phần mở rộng phạm vi ảnh hưởng của nghề sơn mài, đồng thời làm thay đổi không gian và hình thức trao truyền thẩm mỹ từ môi trường làng nghề truyền thống sang môi trường văn hoá giáo dục và truyền thông hiện đại.

Biến đổi chủ thể và phương thức trao truyền thẩm mỹ

Sự biến đổi cơ chế trao truyền không chỉ ở không gian trao truyền mà còn ở chủ thể và phương thức trao truyền.

Trước đây, chủ thể trao truyền là nghệ nhân và thợ cả trong làng nghề, thì nay chủ thể tham gia vào quá trình trao truyền ngày càng được mở rộng, bao gồm nghệ nhân, giảng viên mỹ thuật, nhà nghiên cứu, nhà thiết kế và các tổ chức văn hoá nghệ thuật. Nhiều nghệ nhân tham gia giảng dạy tại các Trung tâm mỹ thuật hoặc tham gia hoạt động triển lãm, giao lưu nghề nghiệp, góp phần làm phong phú quá trình trao truyền tri thức và thẩm mỹ nghề sơn mài.

Phương thức trao truyền thẩm mỹ có sự biến đổi rõ rệt. Trước đây, việc truyền dạy thực hành nghề trực tiếp trong mối quan hệ thầy – trò, thì hiện nay quá trình trao truyền được thực hiện qua nhiều hình thức như đào tạo mỹ thuật, tài liệu nghiên cứu, sách chuyên ngành, hội thảo khoa học, triển lãm và các nền tảng truyền thông, mạng xã hội. Cho thấy cơ chế trao truyền thẩm mỹ đang có xu hướng chuyển từ hình thức trao truyền tri thức ẩn dựa trên kinh nghiệm và thực hành trực tiếp sang kết hợp với hình thức trao truyền tri thức hiện đại thông qua hệ thống giáo dục và truyền thông (*Polanyi, 1966*). Góp phần vào quá trình trao truyền trở nên đa dạng, nhằm lan tỏa giá trị thẩm mỹ sơn mài trong phạm vi rộng lớn của xã hội (*Quang Việt, 2014*).

Các chuẩn mực thẩm mỹ truyền thống sơn mài đang lễ hiện nay, cho thấy sự biến đổi so với 20–30 năm trước, sản phẩm gắn với hệ đề tài quen thuộc như phong cảnh làng quê, hoa lá, chim thú, dân gian, tứ quý, mô típ trang trí ước lệ, thì hiện nay xuất hiện những đề tài gắn với đời sống đương đại như không gian đô thị, trang trí nội thất, quà tặng, lưu niệm có tính ứng dụng cao. Sự thay đổi này không làm đứt gãy truyền thống, mà cho thấy khả năng thích ứng của nghề sơn mài Tương Bình Hiệp trước nhu cầu thẩm mỹ mới của xã hội.

Về phương diện màu sắc và tạo hình, các gam màu truyền thống như son, then, vàng, bạc, nâu trầm vẫn giữ vai trò chủ đạo, gắn với nghi lễ dâng cúng. Thì hiện nay, xuất hiện của những sắc độ sáng, tương phản mang tính hiện đại nhằm đáp ứng thị hiếu thị trường và không gian mới. Điều này phản ánh sự chuyển dịch thẩm mỹ, kết hợp giữa tính truyền thống và hiện đại, tái khẳng định giá trị thẩm mỹ được thừa nhận và quan niệm sáng tạo trong bối cảnh đương đại.

Có thể thấy, sự xuất hiện của đề tài mới như cách phối màu và hình thức sản phẩm mới trên vật phẩm dâng lễ. Các nghệ nhân và thợ nghề vẫn duy trì tiêu chí cốt lõi của sơn mài truyền thống như độ sâu của lớp sơn, độ bóng, sự tinh tế trong xử lý bề mặt và cảm giác trang trọng của chất liệu, đồng thời chủ động điều chỉnh đề tài, màu sắc và công năng sản phẩm phù hợp với nhu cầu xã hội hiện nay. Chính sự đan xen này, cơ chế trao truyền thẩm mỹ được thể hiện không phải lặp lại nguyên trạng các khuôn mẫu cũ, mà như một quá trình tiếp nối có chọn lọc, trong đó truyền thống được tái diễn giải và làm mới qua thực hành nghề nghiệp của cộng đồng.

Thách thức đối với cơ chế trao truyền truyền thống

Bên cạnh yếu tố tích cực, sự biến đổi cơ chế trao truyền thẩm mỹ hiện nay đang đối mặt với nhiều thách thức trong việc duy trì giá trị thẩm mỹ truyền thống của làng nghề

son mài. Việc mở rộng không gian trao truyền ra ngoài môi trường làng nghề sẽ làm giảm khả năng trải nghiệm thực hành trực tiếp, trong khi đây là mấu chốt quan trọng để hình thành cảm quan thẩm mỹ và tri thức nghề của người thợ. Một khi không gian trao truyền bị tách rời khỏi môi trường văn hoá đặc thù của làng nghề, thì sự gắn kết giữa tri thức nghề với đời sống, ký ức nghề nghiệp và môi trường văn hoá cộng đồng sẽ bị suy giảm.

Ngoài ra, sự phát triển của thị trường và truyền thông, làm thay đổi quan niệm thẩm mỹ và tiêu chí đánh giá sản phẩm son mài, dẫn đến nguy cơ các chuẩn mực thẩm mỹ truyền thống bị biến đổi. Yêu cầu đặt ra phải có sự kết hợp hài hoà giữa phương thức trao truyền truyền thống trong môi trường làng nghề với các hình thức đào tạo truyền thông hiện đại, nhằm bảo tồn và phát huy giá trị thẩm mỹ cốt lõi của nghề son mài Tương Bình Hiệp.

Từ những thách thức trên cho thấy cơ chế trao truyền thẩm mỹ nghề son mài hiện nay đang biến đổi theo hướng mở rộng không gian trao truyền, đa dạng hoá chủ thể và phương thức trao truyền, đồng thời đặt ra yêu cầu thích ứng của cơ chế truyền thống trong bối cảnh xã hội đương đại, nhằm duy trì và phát triển giá trị thẩm mỹ nghề.

3. KẾT LUẬN

3.1. Thảo luận

Thứ nhất, các giá trị thẩm mỹ trong lễ giỗ Tổ nghề son mài Tương Bình Hiệp cho thấy vai trò của nghi lễ trong việc hình thành môi trường văn hoá đặc thù của sự duy trì và tái tạo các giá trị thẩm mỹ.

Thứ hai, cơ chế trao truyền thẩm mỹ nghề son mài được hình thành từ việc kết hợp truyền dạy trực tiếp hệ thống các biểu tượng nghi lễ, trải nghiệm cộng đồng và ký ức nghề nghiệp của nhiều thế hệ nghề nhân. Hình thành quá trình trao truyền mang tính liên tục trong môi trường làng nghề.

Thứ ba, trong xã hội đương đại, cơ chế này vừa kế thừa phương thức truyền thống vừa thích ứng với điều kiện mới của giáo dục, truyền thông và công nghệ, góp phần làm biến đổi phương thức lưu trữ và lan toả các giá trị thẩm mỹ nghề son mài.

Thứ tư, kết quả nghiên cứu tương đồng với quan điểm tri thức ẩn của Michael Polanyi năm 1966, cho thấy nghi lễ là một cơ chế văn hoá - xã hội, góp phần trao truyền và tái tạo các giá trị thẩm mỹ nghề, góp phần trao truyền tri thức thẩm mỹ trong môi trường làng nghề.

3.2. Kết luận

Lễ giỗ Tổ nghề son mài Tương Bình Hiệp (Bình Dương) không chỉ thực hành tín ngưỡng nghề nghiệp mà còn là một thiết chế văn hoá đặc thù của cộng đồng làng nghề. Trên cơ sở khảo sát điền dã và phân tích liên ngành, nghiên cứu cho thấy cơ chế trao truyền thẩm mỹ của làng nghề son mài đóng vai trò quan trọng trong việc duy trì và tái tạo hoạt động nghề. Cơ chế này được hình thành từ nhiều yếu tố: nghề nhân trao truyền, thợ trẻ tiếp nhận, phương thức thực hành, không gian nghi lễ và cộng đồng nghề, vận

hành theo cấu trúc đa tầng thông qua truyền dạy trực tiếp, hệ thống biểu tượng, trải nghiệm nghi lễ và ký ức nghề nghiệp.

Kết quả nghiên cứu cho thấy sự gắn kết giữa yếu tố tâm linh, đạo đức nghề nghiệp và thực hành kỹ thuật đã tạo cơ sở cho việc bảo lưu và tái tạo các giá trị thẩm mỹ truyền thống. Trong bối cảnh hiện nay, cơ chế trao truyền này có xu hướng mở rộng và biến đổi dưới tác động của giáo dục mỹ thuật, truyền thông và công nghệ số, đặt ra yêu cầu thích ứng nhưng vẫn đảm bảo tính liên tục của các giá trị cốt lõi.

Việc nhận diện và hệ thống hoá cơ chế trao truyền thẩm mỹ trong điều kiện xã hội đương đại góp phần làm rõ bản chất văn hoá – nghệ thuật của làng nghề Tương Bình Hiệp, đồng thời cung cấp cơ sở khoa học cho việc bảo tồn và phát triển di sản nghề. Bài viết góp phần bổ sung cách tiếp cận nghiên cứu nghi lễ nghề như một cơ chế trao truyền, qua đó đề xuất khung phân tích về quá trình trao truyền thẩm mỹ trong cộng đồng nghề thủ công truyền thống.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Văn hoá, Thể thao và Du lịch (2016, ngày 6 tháng 4), *Quyết định số 1328/QĐ-BVHTTDL về công bố danh mục di sản văn hóa phi vật thể quốc gia*. <https://bvhttdl.gov.vn/nghe-son-mai-o-tuong-binh-hiep-duoc-cong-nhan-la-di-san-van-hoa-phi-vat-the-quoc-gia-7584.htm>
2. Cơ quan Trung ương của đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh (2024, ngày 30 tháng 9), *Cận cảnh làng nghề lâu đời nhất Bình Dương sắp thành điểm du lịch*. https://tienphong.vn/can-canhh-lang-nghe-lau-doi-nhat-binh-duong-sap-thanh-diem-du-lich-post1677809.tpo?utm_source=chatgpt.com
3. Hội Văn học Nghệ thuật tỉnh Bình Dương (2010), *Nghề sơn mài Tương Bình Hiệp - Di sản văn hóa phi vật thể quốc gia*, Tài liệu lưu hành nội bộ/Kỷ yếu hội thảo.
4. Huỳnh Ngọc Đáng (Chủ biên) (2014), *Gốm sứ, Điêu khắc gỗ và Sơn mài Bình Dương*, NXB Chính trị Quốc gia Sự thật, Hà Nội.
5. Nguyễn Nghĩa Phương (2014), *Tranh sơn mài Việt Nam - Những vấn đề về chất liệu và kỹ thuật*, Tạp chí Nghiên cứu Mỹ thuật.
6. Nguyễn Nghĩa Phương (2017), *Nghệ thuật Đồ họa: Từ truyền thống đến hiện đại*, NXB Mỹ thuật, Hà Nội. (tr.15-30)
7. Nguyễn Tri Phương (2019), *Sự tiếp biến văn hóa trong nghệ thuật sơn mài đương đại*, Luận án Tiến sĩ Mỹ thuật học, Viện Văn hóa Nghệ thuật Quốc gia Việt Nam. (tr.38-52).
8. Quang Việt (2014), *Sơn mài Việt Nam*, NXB Mỹ thuật, Hà Nội.
9. Ủy ban Nhân dân tỉnh Bình Dương (2010), *Địa chí Bình Dương*, NXB Chính trị Quốc gia Sự thật.
10. Michael Polanyi, G. 1966. *The Tacit Dimension (Chiều kích ẩn ngầm)*, University of Chicago Press.

**MECHANISMS OF AESTHETIC TRANSMISSION IN THE ANCESTRAL CRAFT
COMMEMORATION CEREMONY OF TUONG BINH HIEP LACQUER
(BINH DUONG, VIETNAM)**

Tran Thanh Hieu

Abstract: *The Death Anniversary Ritual of the Founding Ancestor of the Tuong Binh Hiep Lacquer Craft (Binh Duong) constitutes a distinctive occupational-cultural space in which the aesthetic values and sensibilities of the craft community are formed, sustained, and transmitted through ritual practice. Based on ethnographic fieldwork, together with participant observation, in-depth interviews, and interdisciplinary analysis, this article seeks to elucidate the mechanism of aesthetic value transmission in the Death Anniversary Ritual of the Craft Ancestor.*

The findings indicate that this mechanism functions as a multilayered system encompassing religious practices, craft-community relations, symbolic structures, and ritual experience. The interaction among these elements generates a relatively enduring process through which the norms, sensibilities, and aesthetic values of the lacquer craft are conveyed across generations of artisans.

In the contemporary context, this mechanism of aesthetic transmission tends to expand its space of practice while diversifying its modes of expression under the impact of digital technology and socio-cultural change.

Keywords: *Tuong Binh Hiep lacquer, craft ancestors' death anniversary ritual, aesthetic transmission, transmission mechanism, ritual.*

(Ngày Tòa soạn nhận được bài: 15-12-2025; ngày phản biện đánh giá: 11-01-2026; ngày chấp nhận đăng: 05-3-2026)

**Bảng so sánh cơ chế trao truyền thẩm mỹ trong lễ giỗ Tổ nghề sơn mài
Tuong Binh Hiep (Binh Duong): Truyền thống và Đương đại**

Tiêu chí	Truyền thống	Đương đại
Không gian trao truyền	Phạm vi làng nghề, gia đình, cơ sở sản xuất, nơi thờ Tổ, mang tính khép kín	Mở rộng không gian ra cộng đồng, sự kiện văn hoá, quảng bá di sản, truyền thông
Chủ thể trao truyền	Nghệ nhân, thợ cả, người cao niên trong cộng đồng nghề	Nghệ nhân vẫn giữ vai trò trung tâm, có thêm hội nghề, chính quyền, nhà nghiên cứu, truyền thông
Đối tượng tiếp nhận	Con cháu trong dòng nghề, thợ học việc, người trong làng nghề	Mở rộng đến giới trẻ, người ngoài cộng đồng nghề, công chúng, khách tham quan

Tiêu chí	Truyền thống	Đương đại
Phương thức trao truyền	Truyền khẩu, quan sát trực tiếp, “Cầm tay chỉ việc”, tham gia nghi lễ	Kết hợp trực tiếp với tư liệu hoá truyền thông số, hình ảnh, video, giới thiệu công khai
Nội dung thẩm mỹ	Cảm quan nghề, chuẩn mực nghề, đạo đức nghề, kinh nghiệm thực hành	Vấn duy trì các giá trị truyền thống, bổ sung ý thức bảo tồn, quảng bá thích ứng với thẩm mỹ mới
Cơ chế vận hành	Dựa vào quan hệ huyết tộc, phường nghề, gắn bó lâu dài, tính thiêng của nghi lễ	Dựa vào mạng lưới cộng đồng mở rộng, giao lưu xã hội, truyền thông, diễn ngôn di sản
Vai trò nghi lễ	Không gian thiêng, củng cố đạo nghề, truyền dạy chuẩn mực thẩm mỹ	Không gian thiêng, phương tiện bảo tồn di sản, khẳng định bản sắc văn hoá nghề
Cơ chế tiếp nhận	Tiếp nhận sâu, bền vững, trong phạm vi hẹp	Tiếp nhận rộng hơn, nhanh hơn, có nguy cơ giảm chiều sâu trải nghiệm
Ưu điểm	Giữ được tính thiêng, bền vững, có chiều sâu truyền thống nghề	Tăng khả năng lan toả, quảng bá giá trị nghề, thu hút thế hệ trẻ
Hạn chế	Phạm vi lan toả hẹp, phụ thuộc nhiều vào truyền khẩu, môi trường nghề truyền thống	Hình thức hoá, truyền thống hoá nếu tách rời nền tảng đạo đức nghề và giá trị cốt lõi

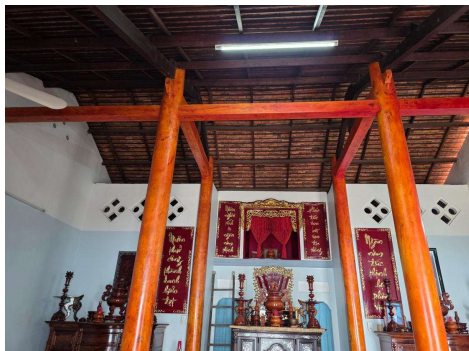
Hình ảnh tư liệu khảo sát điền dã

Hình 1. Không gian Đền Tân An
(Nguồn: Tác giả chụp 2/1/2026)

Hình 2. Bàn xếp hạng Di tích Quốc gia Đình Tân An

(Nguồn: Tác giả chụp 2/1/2026)

Hình 3. Nhà Thờ Tổ nghề Làng Tương Bình Hiệp

(Nguồn: Tác giả chụp 7/2/2026)

Hình 4. Lễ Giỗ Tổ nghề tổ chức tại UBND phường Tương Bình Hiệp

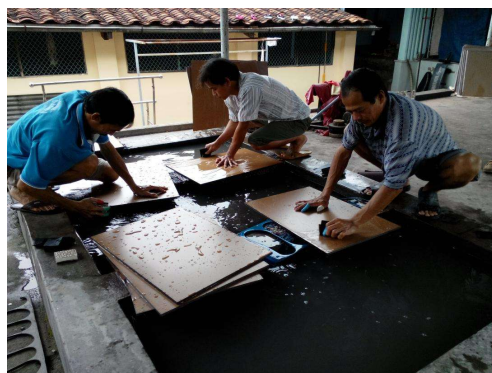
(20/12/2025 âm lịch), Gồm các nghệ nhân: Lê Bá Linh, Trương Quang Tịnh, Thái Kim Điền, Nguyễn Văn Quý...;

(Nguồn: Tác giả chụp 7/2/2026)

Hình 5. Tác phẩm Tùng Hạt Diên Niên

(Nguồn: Tác giả chụp 2/1/2026)

Hình 6. Những người thợ sơn mài

(Nguồn: Tác giả chụp 2/1/2026)

Hình 7. Nghệ nhân Trần Văn Khiêm (Trái) - Nghệ nhân Trần Văn Đáng (Phải)
(Nguồn: Tác giả chụp 30/11/2014)

UBND TỈNH BÌNH DƯƠNG
BAN CHỈ ĐẠO
ĐỀ ÁN LÀNG NGHỀ
SON MÀI TƯƠNG BÌNH HIỆP

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

09.10.2020 09:32:20 +07:00

Bình Dương, ngày 08 tháng 10 năm 2020

Số: 166 /BCĐ ĐALNTBH

V/v triển khai Đề án Bảo tồn và
phát triển làng nghề sơn mài
Tương Bình Hiệp

Kính gửi: UBND thành phố Thủ Dầu Một.

Qua xem xét Văn bản số 4387/STNMT-CCQLĐĐ ngày 06 tháng 10 năm 2020 của Sở Tài nguyên và Môi trường về việc trao đổi liên quan Đề án Bảo tồn và phát triển làng nghề sơn mài Tương Bình Hiệp kết hợp với du lịch thuộc địa bàn thành phố Thủ Dầu Một; Ban Chỉ đạo Đề án Bảo tồn và phát triển làng nghề sơn mài Tương Bình Hiệp có ý kiến như sau:

Đề nghị Ủy ban nhân dân thành phố Thủ Dầu Một nghiên cứu Văn bản số 4387/STNMT-CCQLĐĐ ngày 06 tháng 10 năm 2020 của Sở Tài nguyên và Môi trường, các quy định có liên quan thực hiện rà soát, tiếp tục hoàn chỉnh thủ tục để triển khai thực hiện Đề án Bảo tồn và phát triển làng nghề sơn mài Tương Bình Hiệp kết hợp với du lịch thuộc địa bàn thành phố Thủ Dầu Một theo quy định.

* Ghi chú: Văn bản số 4387/STNMT-CCQLĐĐ ngày 06 tháng 10 năm 2020, Sở Tài nguyên và Môi trường đã gửi Ủy ban nhân dân thành phố Thủ Dầu Một.

Nơi nhận:
- Nhu trên;
- Sở TNMT;
- LĐVP (Lg, Th), Thi;
- Lưu: VT

MAI HANG ĐĂNG
PHÓ CHỦ TỊCH THƯỜNG TRỰC
ỦY BAN NHÂN DÂN TỈNH

Hình 8. Ban chỉ đạo Đề án Làng nghề sơn mài Tương Bình Hiệp
Ủy ban nhân dân Tỉnh Bình Dương
(Nguồn: Nghệ nhân Lê Bá Linh cung cấp ngày 18/3/2026)